

SOSYAL SİYASET AÇISINDAN VAKIFLAR

Prof. Dr. Turan YAZGAN
(İstanbul Üniversitesi)

İktisatçılar için esas olan, mevcut üretim faktörleri ile, en fazla üretim yapmaktır. Sosyal siyasetçiler için ise esas olan, mevcut üretimde, en fazla tatmin yaratmaktır. Tatmin insanların, mutluluğunu ifade eder, hayatta aldıkları zevki ifade eder. İktisatta vasıta ile gaye maddidir, sosyal siyasette ise vasıtalar üretim faktörleri, gaye üretim (mal ve hizmet)dir. Sosyal siyasette vasıta üretim (mal ve hizmet), gaye tatmindir. Tatmin olan insan mutlu ve huzurludur.

Bellirli bir gelir daima belirli bir tatmin yaratır. Fakat bu tatmini, gelir sabit kalmak şartıyla, arttırmak mümkündür. Tatmini arttıran iki güç vardır : a) Devlet, b) Cemiyet

Devlet, kanunlarıyla müesseseleriyle, hizmetleriyle ve hatta üretimiyle alt gelir guruplarının gelirini arttırırken üst gelir guruplarının gelirini azaltabilir. Gelir artışı duyulan tatmini arttırırken, gelir azalışı duyulan tatminde herhangi bir değişikliğe sebep olmayabilir. Çünkü geliri çok yüksek olan bir kimsenin ödediği vergi onun ihtiyaçlarının karşılanmasında herhangi bir kısıntıya yol açmaz. Buna karşılık geliri yetersiz veya sıfır olan bir kimseye yapılan bir aktarma büyük bir tatmin yaratır. 65 yaşını geçmiş aciz ve desteksiz bir ihtiyara devletin ödediği cüz'i bir aylık veya parasız bir yataklı tedavi veya ucuz bir ayakkabı, çok büyük bir tatmine yol açar.

Devlet bu aktarmaları üst gelir guruplarından aldığı vergilerle sağlayabilmektedir. Aldığı verdiğine eşittir ve millî gelirden ayrılan bir paydır. Millî gelir değişmediği halde bu pay yeniden dağıtılmak suretiyle daha fazla tatmin yaratması mümkün hale getirilmiş olmaktadır.

Devlet geliri eşit olarak da dağıtabilir. Bir an için böyle bir durumu hayal edersek o takdirde insanların insanlığı ortadan kaldırılmış ve cemiyet bir sürü haline getirilmiş olur. Yönetenler, onların ne yiyeceklerini ne içeceklerini ne giyeceklerini tesbit etmiş olur.

Cemiyet de asırlar boyu kökleşmiş örf ve adetler dinî inançları yoluyla geliri yeniden dağıtımına tabi tutar. Fitre ve zekat belli bir varlığın üstünde varlığı olanların tehlikeye uğrayanlara gelir aktarmasıdır. Hastalara, evlenenlere, ev alanlara hediye götürülmesi sadece bir gönül alma değil, artan masrafların karşılanmasına yardımcı olma gayesi taşır. Sosyal yardım dediğimiz ve çok çeşitli şekillerde cereyan eden geliri yeniden dağıtıcı mekanizmalar ve müesseseler her cemiyette vardır. İnsanın cemiyet halinde yaşamasının tek şartı herkesin sahip olduğu üretime katılmaktan elde ettiği payın mutlaka altında veya üstünde bir nihai tüketim payına sahip olmasıdır. Teknik olarak biz bunu harcama birimlerinin «müstahsil gelirleri» ile «müstehlik gelirleri»nin birbirine eşit olmadığı şeklinde ifade ederiz. Buna karşı

cemiyetin bütünü dikkate alınınca müstahsil gelirlerinin toplamı müstehlik gelirlerinin toplamına eşittir. Her harcama biriminin müstahsil geliri ile müstehlik geliri arasındaki fark artı (+) veya eksi (—) olabilir. Bunların cebrik toplamı da sifıra eşit olur.

Devletin ve cemiyetin geliri yeniden dağıtan bir takım mekanizmalar kurup işletmesi her ikisi için de bir varlık sebebidir. Belirli bir gelire daha fazla tatmin yaratmak hem matematik olarak, hem mantıklı olarak, hem iktisadi olarak ve hem de sosyal olarak tercih edilmek gerekir. Çünkü belirli bir gelire yaratılabilecek tatmini arttırmak mümkünse bu elbette tercih edilir. Bu tercih ayrıca insanlar arasındaki münasebetlerin güzelleşmesine de yol açar. Bu sebeple cemiyetin örf ve adetlerine saygısızlıkla devlete saygısızlık aynı mantık açısından affedilemez hatalardır.

Cemiyet içinde fertlerin tatmini arttıran mekanizmalardan daha önemli olanı şüphesiz «vermek»ten dolayı yalnız tatminin maddî vasıta azalmasına bağlı olarak azalmaması değil fakat vermekten ilave tatmin duyulmasıdır. İnsanların devletine daha fazla vergi vermek tehlikeye uğrayan insanlara daha fazla yardım edebilmesinden dolayı gurur duymaları, tatmin duymaları pek âlâ mümkündür. Bunu dinî inançlar ve millî terbiye sağlar.

Vakıf, fertlerin vermekten duyabilecekleri tatmini azamileştiren bir kurumdur. Sosyal siyasetçi açısından varlığı ve geliri yeniden dağıtan nevi şahsına münhasır bir kurumdur. Vakfın bu özelliğini ortaya daha açık olarak koyabilmek için Vakfı meydana getiren unsurları kısaca incelemek yararlı olacaktır.

VAKFIN UNSURLARI

1. GAYE

Vakıf her müessese gibi belirli bir gaye ile kurulur. Bu gayenin mahiyeti ile vakıf arasında ayırt edici bir münasebet vardır. Vakıf ulvi-millî-dinî bir gaye ile kurulur. Netice itibarıyla Allah'ın rızasını tahsil esastır. Ancak devlete, millete ve dine yararlı her faaliyet aynı neticeye bağlanabilir. Vakfın kısaca, hayır yapma gayesiyle kurulması esasa ait bir şarttır. Buna kurbet

denir. Mesela Türk Kültürüne hizmet için bir vakıf kuranın gayesi Allah'ın rızasını tahsil için değil midir? Elbette Allah'ın rızasını tahsil içindir. Çünkü böyle bir vakfı kurarken Allah kendisini Türk yaratmış olmanın duyduğu minnet borcunu, şükran borcunu Allah'a ödemek istemektedir. O halde gayenin doğrudan dinî olması vakfın teşekkülü için şart değildir. Dolaylı olarak da dinî olabilir. Bir cami kurup ona belirli bir varlık ve gelir vakfeden kimsenin gayesi belki doğrudan dinîdir. Ama dediğim gibi gayeler, meşru olmak kayıtlı ve şartıyla dolaylı olarak da dinî olabilir. Gaye mutlaka meşru olmalıdır. Bugünkü hukukumuzda vakıf gaye itibarıyla kanunlara, örf ve adetlere ve genel ahlaka aykırı olamaz. Sosyal siyaset açısından gayenin önemi, vakıf yoluyla dağıtılacak gelirin veya arzedilecek hizmetin yönünü tayin etmesidir.

Vakıfların bir kısmı dullara, yetimlere, hastalara, sakatlara, malûllere, ihtiyarlara, işsizlere kalabalık ve geliri yetersiz ailelere gelir aktarır veya hizmet arzeder. Bunlara sosyal güvenlik sahası içinde yer alan vakıflar denir ki, bunları geliri kesilmiş, geliri azalmış veya tamamen gelirsiz kimselere aktarma yapmak suretiyle cemiyette çok büyük tatmin yaratırlar. Çok düşük geliri çok çocuklu bir ailenin bir vakıfca işletilen aş ocağından her gün yeterli yemek alabilmesinden doğacak tatmini ölçmek kabil değildir.

Vakıfların bir kısmı kamu hizmeti görmek üzere kurulurlar. Burada kamu hizmetlerinden bir kısmı bölünebilir hizmetlerdir. Eğitim, sağlık, kültür hizmetleri gibi, bunlardan yararlananların kendilerine alternatif olarak ne kadarlık bir gelir aktarması yapılmış olduğu hesaplanabilir. Burs veren parasız veya düşük ücretle okul işleten veya hastahane işleten bir vakfın şahıslara yaptığı aktarma (transfer) bellidir. Vakıfların, sosyal güvenlik sahası dışında yer alanların önemli bir kısmı da kamu hizmeti sahasında kurulmuşlardır. Bunların şahıslara gelir akışı sağlanmasının dışında devletin yükünü de hafiflettiği söylenebilir. Bölünmez hizmetler için devletin vakıf kurmaya izin vermesi mümkün değildir. Ancak bu tür hizmetlerin daha iyi görülmesi için dev-

lete destek sağlayan vakıflar vardır. Mesela kara, deniz ve hava kuvvetlerimizi güçlendirmek üzere kurulmuş olan vakıflar bu kabildendir. Bunlar yoluyla devletin bütçesinin başka sahalara daha çok kaynak ayrılmasının mümkün kılınması yanında bütün vatandaşlara sağlanan menfaatin eşit kabul edildiği milli savunma ve adalet gibi hizmetlerin daha müessir ve daha mücehhez hale gelmesi de temin edilmiş olmaktadır.

2. VASITA

Bir vakfın meydana gelmesinde ikinci unsur vasitadır. Vasita maddi bir kaynaktır. Bu kaynak tarihi vakıflarımızın çok mükemmel nünunelerinde gördüğümüz gibi sabit sosyal sermaye yatırımlarıdır. Gayeyi gerçekleştirmeğe yoğun olarak yapılmış bulunan bu yatırımlar mesela bir medrese, bir cami, bir sebil, bir kervansaray, bir hastahanedir. Bir aşocağı, bir düşkünler yurdu, bir müze hep aynı mahiyette hizmet arzeden ve bu hizmet vasitasiyle gelir aktaran sabit sosyal sermaye yatırımların vakıflarca (vakıf kuranlarca) yapılmış olması devletin vazifelerini paylaşmak bakımından son derece önemlidir. Bu tür yatırımların cemiyetin ihtiyaçlarına yetecek ölçüde yapılmış olması bir ülkedeki refahın en sağlam göstergesidir. Sosyal siyasetçilerin **Vakıf cenneti** olarak vasıflandırdıkları XVI. asır Türkiyesi sabit sosyal sermaye yatırımlarının her çeşidinin çok bol ve çok yaygın olduğu bir ülkedir. Bugün Amerika için aynı tabiri kullananların Amerika'da hastahanelerin, okulların ve hatta müzelerin büyük bir kısmının vakıflarca yapılmış olmasını dikkate aldıkları şüphesizdir.

Ferdi varlığın sabit sosyal sermaye yatırımı olarak bir hizmet binasına çevrilmesinde önemli bir nokta bunların birer mimarî şaheser olmalarıdır. Türk vakıflarının fonksiyonla estetiği birleştiren ve sadelikten ayrılmaksızın meydana getirdikleri bu eserlerin bugün bize gurur veren mirasımız olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Vakıflarımızı gayeleri bakımından değerlendirirken ne kadar ilgi çekici ve ulvi gayeler tespit edebilirsek vasıtaları bakımından değerlendirdiğimiz zamanda o kadar mükemmel ve güzel eserler bulabiliriz. İktisadi olarak bu eserler, fertlerin birik-

miş tasarruflarının cemiyete abideler olarak hediye edilmesi şeklinde değerlendirilebilir. Kaynaklar miras yoluyla parçalanıp yok olmaktan da kurtarılması ve hızlandırılan tesirleriyle millî geliri büyüterek sabit sosyal sermaye yatırımları haline gelmesi, ferdi tüketim yerine cemiyetin ihtiyaçlarını karşılamaya tahsis edilmesi iktisadi ve sosyal refahı sağlamanın yoludur.

3. İŞLETME

Bir vakfın teşekkülünde diğer önemli bir unsur işletmedir. Sabit sosyal sermaye yatırımlarının gaye istikametinde hizmetlerini sürdürebilmeleri, devamlı bir gelire ihtiyaç gösterir. Bu geliri sağlayan bir işletmeye sahip olmayan vakıf canlılık kazanamaz. Yapılmış bir camide ibadetin sürdürülebilmesi için caminin insan gücü ihtiyaçlarının karşılanması, aydınlatılmasının ısıtılmasının ve temizlenmesinin sağlanması gereklidir. Bunun için gerekli harcamaları karşılayacak ölçüde bir gelir lazımdır. Bunun için araziler, dükkanlar, değirmenler... vakfedilmiştir. Bunlar ya kiraya verilerek veya işletilerek gelirleri camiye tahsis edilir.

İşletme ile sabit sosyal sermaye yatırımı bir bütündür. Bunları birbirinden ayırmak vakfın son bulması demektir. Bazı vakıflarda işletme sabit sosyal sermayenin kendi içinde olabilir. Mesela bir hamamın işletilmesi, gelirinin (kâr gayesi götürmek-sizin) hamamın ebediyyen hizmet vermesine tahsisi hali buna misaldir. Burada vakıf kâr gayesi ile işletilen bir hamamdan daha ucuza bu hizmet arzedilmiş olur. Bazen hamam tam bir ticarî işletme gibi işletilip geliriyle mesela bir aşocağında fakirlere her gün yemek dağıtabilir.

İktisadi açıdan vakıf ebedi işletmelerinde kurulmasına yol açmaktadır. Bunun en kolay yolu gayrimenkullerin tahsis edilerek kiraya verilmesi ve kira gelirlerinin hizmete dönüştürülmesidir. Burada hizmetin yapılabilmesi de bir işletmeciliği gerektirmektedir. Ancak bu hizmet ticari gayeli olmamaktadır. Caminin işletilmesinden değil idaresinden bahsedebiliriz. Ama camiye lazım olan geliri sağlayan gayrimenkullerin işletilmesinden bahsedebiliriz.

Gördüğümüz gibi vakıf bir ferdi varlığın veya kaynağın bir işletmeye de dönüşme-

sine yol açmaktadır. Sosyal hizmetlerin ak-samadan ve ebediyyen arz edilebilmesi için bu işletmelerin evvela çok sağlam işletmeler olmaları gerekmekte sonra da hizmetin en mükemmel şekilde ifasına yetecek ölçüde ve devamlı gelir sağlamaları icap etmektedir. Sağlık, devamlılık ve yeterlilik söz konusu olunca vakıflar daha çok kiralanması mümkün gayrimenkulleri tercih etmişlerdir. Cemiyet için bunun bir iktisadi faydası vardır. O da ticari yatırımlar için fertlerin donmuş sermayeye daha az pay ayırma imkanını vermesidir. Mesela bir bakkal dükkanı açmak isteyen birisinin dükkanı ve vakıftan kiralaması halinde tasarrufunun veya sermayesinin tamamını döner sermayeye ayırması mümkün olur. Aksi halde dükkana sermaye yatırması icap eder ki bir tüccar için bu atıl sermayedir.

Buradan sağlanan gelirin gayeyi gerçekleştirmeye yetmemesi halinde vakfın tescilli doğru değildir. Vakfın bu sebeble en hayati unsuru bu işletmenin varlığı değil fakat yeterliliğidir. Kurulmuşta yeterli olan gelirin zamanla yetmemesi vakfın yıkımı olacaktır. Bu sebeble fiyatlar yükselirken vakıf işletmelerinin fiyatlarının veya kiralalarının yükselmemesi son derece büyük bir hatadır.

4. İNSANGÜCÜ

Vakfın tam olarak teşekkülü için, bir varlık sahibinin varlığını belirli meşru bir gaye için, bu gayeyi tahakkuk ettirecek bir yatırım kompleksine çevirerek tahsis etmesi ve bu kompleksi idare edecek bir idareciye teslim etmesi gerekir. Vakfın insangücü unsuru dediğimiz ve eski hukukumuzda MÜTEVELLİ olarak adlandırılan bu unsuru tıpkı gaye gibi, maddi varlık gibi, daimilik kazandırılarak belirlenir. Mütevelli tevliyet ile belirlenebileceği gibi çeşitli ünvan ve görevlerle de belirlenebilir. Herhalde vakfı idare ile mükellef kişi ve kişiler vakfın idaresine uygun olarak 1000 yıl sonra içinde tayin edilmiş olur.

Tevliyet esaslı vakıflarda mütevellinin vakıftan alacağı ücret, neslin iktisadi güvenliğini ebediyyen sağlamaya yönelik olarak değerlendirilir. Böyle bir değerlendirme, insanın bütün torunları mütevelli olamayacağına göre pek doğru değildir. Mirasın parçalanmasını önleyecek bir yol olarak

düşünülebilir. Bu da mal varlığına olan sevgiyle veya mütevelli olarak tarif edilen gelecek nesiller içinden seçilmiş kimselelere olan sevgiyle ifade edilemez. Bu vakfı kuranın gayesine olan saygısı ile ifade edilebilir. Mütevellinin bu saygıya daima layık olması gerekmektedir. Vakıfların iyi işlemesi vakfiyeye, vâkıfa ve özellikle vakıf mal varlığına olan ve tarihimizde gerçekten ifadesi güç bir mertebeye ulaşmış olan saygıya bağlıdır. Mütevellinin mukaddes bir vazife yaptığı inancı vakıflarımızın sigortasını teşkil etmiştir. Bugün asıl kaybolan budur.

5. VAKFEDEN

Vakıfta ulvi gayeli bir insan vardır. Bu insanın yalnız niyeti değil tasarrufu da ulvidir. Varlığını adeta bu gaye için temerküz ettirmiştir. Varlığının mirascıları arasında paylaşılmasına gayesinin dışında herhangi bir maksatla kullanılmasına imkan vermemektedir. Bu bir bakıma gelirin veya varlığın yatay olarak yeniden dağılımına mani olma kararıdır. Burada gelirin veya varlığın dikey olarak yeniden dağılıma imkan verecek bir statüye kavuşması ve ferdin iradesinin bu istikamette ebediyyen geçerli olması önem taşımaktadır. Varlığın vakfedildikten sonraki statüsü devletleştirme veya millileştirmeye benzerdir. Her ikisinin de varlığını, kamu yararına bir gayeye, bir hizmete veya bunlara yarayacak bir mahiyete kavuşması ve ferdin iradesinin bu istikamette ebediyyen geçerli olması önem taşımaktadır. Varlığın vakfedildikten sonraki statüsü devletleştirme veya millileştirmeye benzerdir. Her ikisinin de varlığın, kamu yararına bir gayeye, bir hizmete veya bunlara yarayacak bir mahiyete kavuşturulması söz konusudur. Bu bakımdan Vakıf kuruluşundan pek farklı değildir. Ancak her ikisinden de ferdin şahsi iradesine yer verilmemektedir. Diğer taraftan varlığın bedeli üzerinde ferdin tasarruf hakkı devam etmekte ve varlığı belki de ferdi arzusuna ters olmasa bile yabancı bir gaye ile kullanılması söz konusu olabilmektedir. Vakıfta varlık, sosyal bir hizmet veya gaye için, ferdin kendi iradesi ile ve arzusu ile tahsis edilmektedir. Burada ferdiyetçilik ağırlık kazanmaktadır. Ferde çok geniş bir şahsiyet kazan-

dırılmaktadır. Ferdin iradesine saygı ebediyen devam etmektedir. Hatta bu saygı vakıf mallarına dokunulmazlık kazandırılmakla kutsileştirilmiş olmaktadır. Devletçi ve komünist rejimlerin vakfa saygı göstermemelerinin sebebinin burada aramak gerekir. Sosyalist teorisyenlere ağırlık vermelerinin sebebi de burada aranabilir.

SONUÇ

1 — Vakıflar ferdiyetçi bir sistemin kuruluşudurlar. Ferdi iradeye insanın ölümünden sonra da saygı gösterilmesini gerektiren kuruluşlardır. Adeta ferdi mal varlığı ve gayesiyle birlikte yaşatırlar. Vakıf mal varlığının ilahi bir hüviyete büründürülüp dokunulmazlık kazanması aslında ferde ve şahsiyete saygıdır. Bu halk vakıf kurana büyük ve ebedi bir itibar kazandırmaktadır. Sosyal statü kazandırmaktadır. İktisadi olarak bunun önemi vakıf kuruluşlarının teşvik edilmesidir. Bugünkü vakıflarımız bu unsurdan mahrumdur. Ferdi irade yerine devletin iradesi geçmekte ve devlet eliyle vakıflar kurarak ferdiyet, şahsiyet öldürülmektedir. Vakıf mal varlığının mukaddes olarak kabul edilmesi cemiyetin içinde gitkiçe kaybolan, zayıflayan bir inanç durumdadır. Bunun millî ve dinî bir eğitime yeniden kazandırılmasını yanında kanunlarla da desteklenmesi gerekir.

2 — Vakıflar ferdiyetçilik sebebiyle, sabit sosyal sermaye yatırımlarıyla da temayüz etme yarışı içine girmişlerdir. En güzel çeşme, en güzel sebil, en güzel cami yapma yarışıdır ki san'atı özellikle mimariyi geliştirmiştir. Bugün öğündümüz eserler böyle anlayışın ürünüdürler. Bu durum, insan zevklerini kemale erdirmiş, güzellikle sadeliğin kucaklaşmasını, fonksiyonla estetiğin barışmasını sağlamıştır. Bugün vakıflar sabit sosyal sermaye yatırımlarına yer vermemektedir. Verilse bile yapılan eserlerde ileri bir zevk bulmak kabil değildir. Çünkü vakıftan beklenen ebedilik fikrinde güvensizlik vardır, tereddütler vardır. İnsanlığa sağlığında ulaştığı prestij seviyesi gelecekte çok daha önemli sayılmaktadır.

3 — Vakıflar da Türk'ün insanlık anlayışı büyük ölçüde tezahür eder. Bugün insanın tekamülünü ifade edecek vakıfları kurmak mümkün değildir. Bunun için ce-

miyetin de tekamül etmiş olması gerekir. Bugün hiç bir vakıf, hastanın ilacını, doktorunu, yatağını, techizatını düşünmekten hastanın kuş sütünü düşünmesi elbette mümkün olamaz. Bu bir refah seviyesi mes'elesidir. Bu sebeple vakıflarımız devletin oldukça zayıf kaldığı kültür sahalarıyla büyük ölçüde boş bıraktığı sosyal güvenlik sahasında yer almaktadırlar.

4 — Vakıf insanlarda ulvi gayelerin yerşerip gelişmesine vesile olur. İnsana ileriye dönük devamlı bir prestij kazandırdığı için büyük bir manevi tatmin yaratır. Ancak dernek kurulur gibi mes'uliyetin ve şerefin şahıslar arasında dağılmak suretiyle kurdurulan vakıflarda manevi tatminin yerini maddî tatmin alabilir. Vakıf kurmak insanın kendi cebinden kendi malından ayrılan bir kaynağa dayanmadıkça bu tehlike daima var olacaktır. Dernekler ve kooperatiflerdeki suistimalin sebebi de budur. Kaynak başkalarına aittir ve ilahi bir duygu ile bu kaynağa eğilinmemektedir.

5 — Varlığın parçalanmasını engellemek fonksiyonu vakıflar için çok önemlidir. Bu fonksiyon kamulaştırmaya devletleştirmeye tabi tutulan gayri menkuller için de söz konusudur. Ancak bunlarda ferdi iradenin rolü yoktur. Hatta ferde rağmen yapılır. Bir mal varlığının kamu hizmeti görmesi onun vakıf statüsüne kutsallığına bürünmesi için yeterli değildir. Bir cemiyette kamu hizmetlerinin ferdin iradesiyle ve ferdin kendi kaynaklarıyla vakıf statüsü altında yürütülmesi, cemiyetin refah ve huzuruna mutluluğuna çok büyük bir ilave sağlayabilir. Vakıflara bu açıdan karşı olmak ancak devletçi olmakla veya sosyalist olmakta mantiki temele oturur.

6 — Vakıflar hizmetlerin görülmesi için gerekli geliri umumiyetle gayrimenkul kiralardan sağlarlar. Donmuş yatırımlar olarak gayrimenkul mülkiyetinin vakıflara ait olması iktisadi bakımdan son derece önemlidir. Bu takdirde ticarî ve sınaî işletmeler daha az yatırımla kurulabilir. Bu bakımdan Vakıflar bir ekonomi içinde başlı başına bir sektör teşkil edebilir bugün. Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetindeki gayrimenkul mal varlığı böyle bir sektöre güzel bir misaldir. Ancak bu sektörün iyi nem'alandırılması şarttır. Günümüz vakıfla-

rının gayrimenkul olacak ticarî ve sınaî teşebbüslere yarayacak gayrimenkullere sahip olmaları iktisadi olarak teşvike değer bir husustur. Böylece ticarî ve sınaî yatırımlar da vakıflarca teşvik edilmiş olur.

7 — Vakıf varlığı ve geliri gayri şahıslar arasında varlık ve gelir farklarını asgariye indiren kuruluştur. Başka bir ifade ile varlığı kamuya (şahsın iradesiyle) geliri de şahıslara aktaran bir ku-

ruluştur. Bu özelliğini sosyal politikacı olarak daima göz önünde tutmak gerekir.

8 — Vakıf, insanlarda varlık birikimi de teşvik eder. Vakıf kurmanın ebediyyen kazandırdığı prestij dolayısıyla insanlar daha fazla gayret göstererek, daha fazla tasarruf ederek vakfedecek bir varlık meydana getirmeye çalışırlar. Bu da ekonomiyeye dinamizm verir. Kalkınmayı hızlandırır. Vakıfların teşvikini, bu dolaylı faydası da unutulmamalıdır.